

Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

Mintis

Nr. 153
TREČIADIENIS
1946 M. RUGPIŪČIO MĖN. 28 D.
I METAI

LIETUVIŲ VISUOMENĖS DIENRASTIS

Nevienodos nuomonės dėl reparacijų

Paryžius. Australijos atstovas taikos kongrese pasiūlė (rugpiūčio 26 d. posėdyje) eile pakeitimų taikos sutartyje su Rumunija. Jis rekomendavo sudaryti specialią komisiją reparacijų klausimais, kuri taip pat turėtų nustatyti ir pačių reparacijų dydį, atsižvelgdama į raudonosios armijos jau paimtasias vertybes. Be to, jis siūlė, kad reparacijų nereikėtų mokėti gaminiais, o devizų pajamomis, gautomis iš eksporto.

Sovietų užsienio reikalų ministeris pareiškė, kad šie siūlymai esą griežčiausiai priešingi užsienio reikalų ministerių konferencijos siūlymams. Australija esanti už 16.000 km nuo Rumunijos, atskirta dviejų vandenynų, tad turinti pateikti rimtesnius motyvus, jei norinti pakeisti su Rumunija sudarytasias karo paliaubų sutartis.

Toliau kalbedamas Molotovas paminėjo Rumunijos drauge su Vokietija Tarybų s-je pridarytuosius nuostolius ir pabrėžė, kad Australijos reikalavimus patenkinimas Tarybų s-gai būtų didelis smūgis. Australijos atstovui davė aiškiai suprasti, kad atsiimtu savo siūlymą.

Bendroji karinė komisija buvo taip pat susirinkusi. Buvo smulkiai gyvildinama darbotvarkė. Ukrainos delegatas Tarybų s-gos vardu pasiūlė, kad komisija tegvildintų tik tokius buvusių priešų valstybių siūlymus, kurie būtų remiami vieno ar kelių delegatų. Britanijos delegatas Alexanderis pareiškė, kad tai būtų per didelės apribojimas.

Ukrainos atstovo siūlymas priimtas 13 p. s 4 balsus. Prieš balsavo Australija, JAV, Kanada ir Brazilija.

JUGOSLAVIJOS REPARACIJŲ PRETENZIJOS

Londonas. Iš Italijos Jugoslavija pareikalavo 1.300.000.000 dol. reparacijų. Ši suma yra 13 kartų didesnė už Tarybų s-gos pareikalautąją.

2 TOMAI PAKEITIMŲ

Londonas. Papildomų siūlymų (pataisų) buvo išdalyta taikos kongreso atstovams 2 mašinėle rašyti tomai. 1 tomas bus dar buvusių priešų valstybių pareiškimų.

Pakeitimų siūlymų įteikė: Australija — 73, Graikija — 36, D. Britanija ir Tarybų s-ga po vieną.

Britanijos siūlymas liečia sutartį su Suomija. Pagal ją Suomija turi išipareigoti suteikti monopolines arba privilegines teises civiliam oro susisiekimui.

JAV pasiduoda tarptautinei jurisdikcijai

Vašingtonas. JAV pirmą kartą savo istorijoje išpareigojo kai kuriais tarptautiniais ginčijamais klausimais pasiduoti tarptautinio teismo jurisdikcijai. Šį pranešimą Trygveivis Ly įteikė JAV užsienio reikalų ministerijai.

Tarptautiniam teismui paklūsta šiais klausimais: tarptautinės teisės klausimais, dėl faktų, kurie galėtų reikšti tarptautinių išipareigojimų sulaužymą, o taip pat dėl disciplininių bausmių rūšies ir dydžio, kurios turėtų būti skiriamos už tokius sulaužymus.

Raportas Triesto klausimu

Londonas. Užsienio reikalų ministerių tarybos paskirtoji komisija Triesto klausimui tirti pateikė savo pranešimą taikos kongreso delegatams. Oficialiai pranešimas dar n'askelbė. Parvėzė aus gautų pranešimų, Tarybų s-ga protestuoja prieš 20 iš 31 D. Britanijos ir JAV priimtų klausulių. Tarybų s-ga reikalauja Jugoslavijai ir Italijai atskirti sektorių.

aičių statyklose į šiaurę nuo Triesto darbininkai jugoslavai pradėjo streiką. Karinė valdžia į statyklas pasiuntė karinės ir civilinės policijos dalinį tvarkai ir ramybei palaikyti. Kareiviai ginkluoti tik guminėmis lazdomis.

DEMENTUOJA JUGOSLAVŲ ZINIAS

Londonas. Amerikiečių karinės valdžios viršininkas dementavo Belgrado žinias, kad sąjungininkų lėktuvai ir toliau skraidė per Jugoslavijos teritoriją. Ši žinia esanti neatšakinga ir paleista iš piktos valios.

PALAIDOTI ŽUVĘ LAKDŲNAI AMERIKIEČIAI

Londonas. Antrojo JAV, jugoslavų numušto, lėktuvo žuvę įgulos nariai su karine pagarba palaidoti amerikiečių karių kapinėse Belgrade. Nuo šio pirmadienio vėl pradėjo veikti amerikiečių oro susisiekimo linija Vinea-Udine. Vašingtone laukiama galutinio JAV vyriausybės pranešimo dėl abiejų lėktuvų numušimo. Šiuo tarpu teberenkamos pranešimui reikalingos smulkmenos.

VENECUELA RENKASI VOKIEČIŲ ŪKININKUS

Londonas. Iš Venecuelos pranešama: Venecueloje ruošiami planai keletui tūkstančių vokiečių ūkininkų kolonistų į Venecuelą atgabenti. Venecuelos atstovas Berlyne jau susižinojo su dalmatiniais vokiečių ūkininkų, kurie nori vykti į tą kraštą.

BEVINO PASITARIMAS SU ATTLEE Londonas. Bevinas Londone turėjo pasikalbėjimą su ministieriu pirmininku Attlee. Pasikalbėjime buvo paliesti Paryžiaus taikos konferencijos, Palestinos ir Egipto reikalai.

AUSTRIJA UŽMEZGA PREKYBOS SANTYKIUS SU ANGLIJA

Londonas. Į Londoną atvyksta austrų prekybos delegacija tartis dėl prekybos santykių atnaujinimo su D. Britanija.

PASKELBTA VOKIEČIŲ KARINIŲ JĖGŲ LIKVIDACIJA

Londonas. Sąjungininkų kontrolės tarybos išleistas įstatymas, kuriuo oficialiai likviduojamos vokiečių karinės jėgos, paskelbtas rugpiūčio 26 d. ir tuojau įsigalioja. Paleidžiami šie organai: OKW, OKH, reicho aviacijos ministerija ir vyriausioji laivyno vadovybė.

PALESTINOS KONFERENCIJA

Londonas. Britanijos vyriausybė praneša, kad Palestinos konferencija su žydų ir arabų atstovais bus atidaryta Londone rugsėjo 9 d. Kvietimai išsiųsti arabų valstybėms, „Jewish Agency“ Palestinoje ir arabų lygos komitetui.

Diplomatinis Londono korespondentas praneša: arabai nedalyvaus posėdžiuose drauge su žydais, kurių teisę dalyvauti konferencijoje jie neigia.

BRITANIJA PRADEDA PREKIAUTI SU JUGOSLAVIJA

Londonas. Britanijos prekybos ministerija praneša, kad nuo rugpiūčio 26 d. leidžiami privatūs prekybos santykiai tarp britų ir jugoslavų firmų.

ANGLAI MASKVOJE DEPARSI DEL ELEKTROS REIKMENŲ

Londonas. Į Maskvą sovietų kvietimu atvyko britų elektrotechnikos įrankių gamintojų atstovai tartis dėl numatomų sovietų užpirkimų elektros įgajinių atstatymui ant Dniepro.

ANGLIES KASYBA BE PAZANGOS

Londonas. Europos anglies gamintojų sąjungos pranešimu vakarų Vokietijos anglies kasyba liepos mėnesyje siekė 4.871.000 tonų ir tai buvo 500.000 tonų mažesnė už birželio mėn. iškasimą, nors kasime dalyvavo daugiau darbininkų nei birželio mėnesį. Darbininkų gamybinis našumas tesudaro tik 42% prieškarinio našumo ir toli atsilieka nuo vidutinio britų angliakasio našumo, kuris siekia 2/3 tonų per vieną pamainą. Tai esąs geriausias pasaulio rezultatas.

Atkakli lietuvių tautos kova už laisvę

Didelis šveicarų prancūzų kalba leidžiamas dienraštis „Journal de Geneve“ ne per seniai Nr. 155 išspausdino platų straipsnį apie Lietuvą, pavadintą „Lithuanie“. Straipsnio autorius Jean Martin, 1935 m. lankėsis Lietuvoje. Straipsniui medžiagos jis, atrodo, daugiausia sėmėsi iš jau anksčiau mūsų minėtosios E. J. Harrisono Knygos „Lithuania's fight for freedom“. Čia pacituojam svarbesnes to straipsnio vietas.

„Nuo 1941 m. birželio iki 1944 m. birželio lietuvių tauta nuolat atkakliai kovojo su vokiečių spauda. Anksčiau, nežiūrint sutarčių, ant jos, buvo užgulus sovietiskasis jungas. Dėl ko, kilus karui tarp Hitlerio ir Stalino visame krašte pasireiškė visuotinis sukilimas. Be Reicho kariuomenės, kuri atvyko vėliau, pagalbos Lietuva išlaisvino savo laikinąją sostinę Kauną ir sudarė tautinę vyriausybę. Ji perėmė, senųjų nepriklausomo laikotarpio lietuvių vadų palikimą. Užot pripažinusi Lietuvos nepriklausomybę, Vokietija skubėjo paleisti tą tautinį komitetą ir paimti viso krašto vadovavimą į savo rankas; ji inkorporavo Lietuvą į savo Ostlandą, kuriam vadovavo Rosenbergas, tuo būdu priversdama greitai užmiršti, kad ji atėjo kaip „išlaisvintoja nuo bolševizmo jungo“.

Vietoje išlaisvinimo buvo pradėta tikra kolonizacija, kuri priminė lietuviams jau senus, bet dar atsimenamus „teutonų riterių“ laikus. Rosenbergas negrąžino savininkams žemės, kuri rusų laikotarpyje buvo sovietizuota: jis teleido (ir tai tik iš dalies) būti jos valdytojais po nacių ryškė. Dėl to rezistencija, iš pradžių negarsi, pasyvi, darėsi vis labiau aktyvi: nepaklusnumas ir sabotazas dažnėjo.

Daugelį kartų Hitlerio agentai bandė mobilizuoti lietuvius; iš pradžių karui, vėliau „Darbo tarnybai“. Tai buvo trys plačiai nuaidėję nepasisekimai, už kuriuos nuopelnai daugiausia priklauso drašiai slaptajai spaudai, kuri nuolat palaikė lietuvių sieloje tautinio jausmo žibintą. Vokiečių represijos (daugiausia deportacijos forma) buvo žiaurios, bet jos dar labiau sukėlė pasipriešinimo dvasią. Tuomet jie įsinauvo sukurti grynai lietuvišką kariuomenę krašto gynimo reikalams. Su entuziamu atsiliepė patrijotai į gen. Plechavičiaus šaukimą. Bet kai batalionai buvo jau sudaryti, vokiečiai panoro inkorporuoti juos į SS. Plechavičiaus nei-

giamas atsakymas buvo reziantis ir priešingumas tarp lietuvių ir vokiečių dar padidėjo. Žurnalistai buvo gėstapo suimti ir jų likimas nežinomas. Jų draugai drašiai tęsė jų patriotinį darbą...

Tuomet buvo slaptai sukurtas „Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas“ iš visų politinių partijų, vyriausia vadovybė buvo sudaryta ir viskas buvo parengta atstatyti tautinę nepriklausomybę, kai vokiečiai bus sutriuškinti...

Nei vokiečiai, nei rusai, nei naciai, nei bolševikai. Lietuviai! Toks buvo šūkis, kuris atitiko visos tautos aspiracijas. Šis tautinis jausmas, taip giliai išsaknijęs tautos sieloje, nėra naujas kūrinys; tai yra ilgų nepriklausomybės ir garbės amžių šventas palikimas“.

Toliau autorius pamini visą eilę reikšmingų Lietuvos istorijos faktų, kurie turėjo įtakos visai Europai.

„Žiaurus likimas slepia šį kraštą“, rašo jis toliau, „visuomet įterptas tarp didžiųjų rusų ir vokiečių imperijų, kurios dėl jo varžosi, neleidamos jam taikiai gyventi. Prieš 1939 m. audrą Lietuvą atsisakė surišti savo likimą su Reichu; kaip atlyginimas, ji buvo atiduota sovietų jungui.“

Spaudos apžvalga

Geriausias gynimasis

Apie derybų būvį Paryžiuje „Manchester Guardian“ išdėjo straipsnį (8. 26 d.), kur gvildenamas Ukrainos skundas prieš Graikiją. Jame sakoma: Siandien vėl prasidedant taikos deryboms Paryžiuje ar komisijų posėdžiuose, ar asmeniniuose pasitarimuose, jos tam tikru atžvilgiu bus po taktinio šachuojoamo „ėjimo“ išpūdziau, kurį sudarė Ukrainos delegato laiškas Graikijos klausimu. Dėl fakto, kad Ukrainos delegatas noris Graikijos klausimą pateikti saugumo tarybai žinoti, Manuilskis pranešė, jog veikias savo iniciatyva, kuo, kaip rašo „Manchester Guardian“, gali tikėti tik apykvaišiai, nes už šito žygio neabejojama stovi Maskva.“

Kokius motyvus gali turėti sovietų planas Graikijos klausimą iškelti JT saugumo taryboje, yra, žinoma, karščiausiai diskutuojamas dalykas. Kaip neabejotina priežastis minima, kad tuo žygiu stengiamasi turėti priešingą ėjimą Graikijos Albanijos klausimu.

Kitu motyvu tariama galint būti tai, kad norima lygiose pozicijoje pasitikti JAV grasymą jos lėktuvų Jugoslavijoje priverstinio nutupdymo incidentą kelti saugumo taryboje. Kai kas mano, kad šis taktinis šachavimas yra susijęs su sovietų reikalavimais Turkijai dėl bendro Dardanelių gynyimo. Yra spėjanti, kad tuo šachavimu nori Graikiją įjungti į sovietų interesų sferą ir kiek galint daugiau sumažinti anglų įtaką Balkanuose.

Toliau nebegalima ...

Darbiečių „Daily Herald“ vedamajame (8. 26 d.) reikalauja, kad būtų iš naujo bandoma pašalinti tarp didžiųjų valstybių atsiradusias sunkenybes. Dienraštis nurodo, kad praėjusiais metais žlugę daug vilčių. Buvę tikėtasi, kad užsienio reikalų ministerių taryba pamažu išsivystysianti

Iškilmingai pasirašytos sutartys su Maskva 1920, 1926 ir 1931 m. jai buvo garantavę nepriklausomybę. Dar viena sutartis jai buvo pristata 1939 m. ir, nežiūrint visų oficialių deklaracijų Lietuva buvo Sovietų imperijos paglemžta: jai buvo primesti vieno bolševikinio sąrašo rinkimai; buvo pastatyta marijonetinė vyriausybė ir buvo paskelbta, kad „Lietuva laisvai atsidavė SSSR“.

Nuo 1941 m. birželio iki 1944 m. birželio vokiečių okupacijos pertrauktas sovietiskasis Lietuvos pavergimas buvo atnaujintas, kai tik pasikeitė ginklų laimė Europos mūšio laukuose. Raud. kariuomenė okupavo Vilnių 1944 m. liepos 13 d., Kauną rugpjūčio 14 d. Lietuviai emigracijoje tvirtina, kad tuomet prasidėjo tautos naikinimas: priverstinė mobilizacija nuo 16 iki 65 metų, žudymas visų tariamų kolaborantų, maisto revkizicijos ir išgabenimas į Rusiją, paliekant krastą badauti; lietuviai pabėgėliai atstumiami; spauda kiekvieną dieną ir kiekvienu momentu“.

Kas pasidarė iš Atlanto Chartos principų? Kaip teisingai „Weekly Review“ pasakė: „Ar darome skirtumą tarp vokiečių ir rusų agresijos, smerkdami Vokietiją ir teisingdami Rusiją, kuri padarė lygiai tą patį“ — Šia citata Jean Martin baigia savo teisingą straipsnį.

į taikos kongresą. San Franciske buvo įsteigta tarptautinė pasaulinė organizacija. Ji turėjo susirinkti ir skirtumas išlyginti atvirais pasisakymais. Bet dabar matome, kad pasulytoji pasaulinė konstitucija nejudė nė iš pėdos.

Derybos taikos kongrese Paryžiuje ir saugumo taryboje Londone suklimpo. Reikalai ne prie konferencijos stalo eina savo ruožtu, ir mes nežinome, kur link jie suka. Ši drama yra juo liūdnesnė, kad milijonai žmonių turį kentėti karo padarinius, ir maža vilties sulaukti pagerėjimo, jei pasaulio valstybininkai nemes savo gincų. Toliau taip eiti nebegalima. Šiokio ginčo esminis bruožas yra tas, kad teisingumo ir neteisingumo klausimus šešėliu pridengia laikas ir kad jokia problema neišsprendžiama tikrai objektyviai.

Nepasitikėjimas kaltas

Nepriklausomas „Times“ dėsto, kad už visų šitų painiavų tūno didžiųjų valstybių savitarpio nepasitikėjimas. Pasak objektyvių pranešėjų Paryžiuje derybose pasitikėjimo stigo iš pat pradžių dėl tiesioginio ir tolydaus kontakte tarp didžiųjų valstybių ministerių stokos.

MINOGAUDŽIAI ŽVEJYBAI

Londonas. Britų vyriausiasis štabas Vokietijoje praneša, kad 147 minų gaudomieji laivai, kurie pagal Potsdamo susitarimą buvo atitekę Anglijai, atiduoti vokiečių žvejams kaip nemokama pagalba jų kovoje su maisto stigliumi. Dalis tų laivų jau atplaukė į britų okupacines zonas uostus. Kiti yra anglų laivininkystės tarnyboje.

ITALIJA PRIMS TREMTINIUS?

JAV kreipėsi į Italijos vyriausybę, prašydamos įsileisti iš Austrijos 25.000 žydų. Atsakymo laukiama.

VIENI KLYSTA ...

Kalbėdamas apie besiantinančius rinkimus britų zonoje, laikraštis „Die Neue Zeitung“ tarp kitko rašo:

„Jėigu komunistų partija galvoja, kad SED vadų Plecko ir Grothewohlio kelionė po anglų zoną laimingai pradės rinkiminę kampaniją, tai, kaip dabar pasirodo, smarkiai klydo. Savo ruožtu socialdemokratų partija suorganizavo eilę masinių mitingų kaip atsakymą į SED vadų pastangas. Ypač milžiniškas mitingas įvyko Essene. Iš paskirų vietų pradeda plaukti pranešimai apie komunistų partijos narių grupinį įstojimą į SPD partiją“.

Dr. Herbert V. Evatt — mažų tautų gynėjas

Australijos užsienio reikalų ministerio EVATTO vardas jau yra pasidaręs simbolišku. Jis linksniojamas didžioje pasaulio sostinėse, dar dažniau jis kartojamas tų milijonų lūpose, kurie su tam tikra baime laukia, kaip keturių didžiųjų direktorių išspręs jų likimą. Jis pasidarė žmogaus teisių ir tautų laisvės advokatas. Jis yra mažųjų tautų teisių gynėjas visuose tarptautiniuose forumuose. Jis yra pasaulinės valstybės pranašas ir apaštalas, ir, kaip rašo vienas prancūzų žurnalas, jis bus pirmasis tokios pasaulinės valstybės prezidentas. Prancūzija pavydi, kad jis nėra prancūzas. Iš antros pusės, ne Albanija, ne Jugoslavija, ne Lenkija, bet pati Maskva pakėlė balsą prieš Dr. Evattą, kaltindama jį pasaulio harmonijos ardymu ir mėgindama įrodyti, kad jis tėra Britų imperijos vasalas ir negali taip laisvai ir nepriklausomai kalbėti, kaip Čekoslovakijos arba kokios ten Ukrainos atstovas. Maskvos nuomone, Australijos politikui turėtų daugiau rūpėti avių auginimas, negu didieji pasaulio politikos klausimai.

Šiandien Dr. Evattas šiandien Paryžiaus konferencijoje, vakar Saugumo Taryboje, rytoj Kamboros parlamente kalba, kalbėjo ir kalbės ne tik tolimosios Australijos vardu, jis kalba kiekvieno žmogaus vardu, žmogaus, kuris myli ir siekia laisvės, kuris nori, sau ir kovoja už kitų teises. Dėl to jo balsas sveria daugiau negu septyni milijonai Australijos gyventojų. Ir kai jis šiandien reikalauja, kad visos tautos: didelės ir mažos turėtų lygias teises, jis, be abejo, nėra utopininkas, nutolęs nuo realybės, bet jis jaučia, kad didelė pasaulio dauguma turi tą patį supratimą apie pagrindinius pasaulio organizacijos principus ir kad didelė dalis pasaulio liejo kraują dėl tų principų įgyvendinimo. Keldamas balsą jis jaučia, kad kelia balsą ne tik už mažųjų tautų teises, bet už tuos bendruosius principus, be kurių nėra įmanoma teisinga ir patvari taika.

Dr. Evattas yra ne tik mažos tautos atstovas, bet ir pats mažas. Jo apvalus ir linksmas veidas, susiraukšlėję paakiai amžinai besijuokiančių akių. Jis šnekus, kaip šarka, ir pasikalbėjimai su juo niekad nesibaigia. Jis dažnai sulaiko kokį nors atstovą už sagos, šimtai delegatų sukalojasi aplink jį, kad galėtų išgirsti, ką jis pasakoja. Jis atsigabeno į Paryžiaus konferenciją vieną vienintelę drabužių eilutę ir penkis kilogramus arbatos, kurla aplaisto savo elokvencija. Jis nieko nesivaržo, ir kalba su Molotovu lygiai taip, kaip, pav., su Peru pasiuntiniu.

1940 m. jis visai šaltai pareiškė Churchillui:

— Jūsų strategija Ramiajame Vandenyne yra visiškai kvaila.

Pasaulio politikoje jis pasirodė 1940 m.. Karo pradžioje jis buvo vyriausio Tribunolo teisėjas Kamboroje ir buvo vadinamas

raudonoju teisėju dėl savo revoliucinių ir viską griauančių pažiūrų. 1940 m. jis pastatė savo kandidatūrą į parlamentą kaip Australijos darbiečių atstovas, o 1941 m. jis jau užsienio reikalų ministeris. Australijai pasiuntusiai reikėjo energingo ir gabaus ministerio. Japonai bombardavo Port-Darviną, o smarkiai apkultas JAV karo pajėgų viršininkas Pacifike gen. Mac-Arturas buvo pasiryžęs puse, Australijos žemyno užleisti japonams. 47 metų amžiaus naujasis ministeris, galima sakyti, sulaukė japonų antplūdį.

Jis tuojuo pat leidosi į Londoną, kur iš Churchilio gavo atitinkamą kiekį lėktuvų naikintuvų. Iš Londono jis metėsi į Vašingtoną, kur iš prezidento Ruzvelto gavo bombonešius. Dabar gen. Mac-Arturas negalėjo sakyti, kad jis neturi kuo ginti Australijos.

1943 m. jis vėl Vašingtone ir trunkydamas visas duris ir visus stalus šaukė:

— Lėktuvų ir dar kartą lėktuvų!

Ir jis gavo daugiau negu norėjo. Rooseveltas juokdamasis jam, pasakė, jog davęs vienu lėktuvu daugiau, kad Dr. Evattas galėtų juo grįžti atgal.

Pirmą kartą tarptautiniame forume San-

Paryžiuje įsteigė Tautų Teisių Lygą

Baltijos Humanitarinės Draugijos Sveidijoj leidžiamo anglų kalba žurnalo „Baltic Review“ („Baltijos Apžvalga“) šiomis dienomis pasirodė naujas, didelis ir labai įdomus 4—5 numeris, turįs 112 pusl. Šiame numeryje rašo: Kunigaikštienė Aholl - Didelę misiją atliekant, filos. dr. F. W. Pick - 1939 m.: parodymai patikrinami, prof. G. Rank - Baltijos kultūrinė sritis, prof. M. W. Graham - Ką nepažinimas reiškia? VI. Žilinskas - Nepriklausomos Lietuvos ūkinis progresas, H. E. Ronimois - Dabartinio sovietų planavimo tikslai, Presviteros - Religija prieš jėgos politiką. Toliau plačiame „Faktų ir dokumentų“ skyriuje patiekiamas ilgokas prancūzų kalba dr. jur. Hugo Vitols straipsnis - Sovietų Sąjungos aneksavimas Latvijos ir teisė ir dr. jur. N. Kaasik taip pat prancūzų kalba straipsnis - Sovietų ultimatumas Estijai. Abiejų šių straipsnių santrauka patiekiamą ir angliškai. Toliau tos pat rūšies J. Kajecko anglų kalba straipsnis - Lietuvos aneksija. Plačiame „Spaudos apžvalgos“ skyriuje patiekiamas daugelis įdomių pasaulinės spaudos pasisakymų dėl Pabaltijo kraštų kanonių ir likimo. Tarp kitų asmenų ir Ribbentropo-Molotovo slaptieji protokolai: likviduoti Pabaltijo valstybes, Toliau „Knygų“ skyriuje recenzuojama LAICO išleistoji P. Klimo knyga „Chilbert de Lannoy viduramžių Lietuvoje“, H. E. Ronimois knygutė „Rusijos užsienio prekyba ir Baltijos jūra“, Salvadoro de Madariagos - „Nugalėtojai, pasisaugokit“ ir Karališkojo Instituto Tarptautiniams reikalams leidiniai. „Kronikos“ skyriuje paminima „Vienybės“ 60 metų sukaktis ir keletas straipsnelių apie pabaltiečių tremtinių kultūrinę gyvenimą Europoje

Francisko konferencijoje. Kad galėtų pasakyti viską, ką jis turėjo pasakyti, konferencija turėjo 8 dienas ilgiau tęstis. Jis ten pasakė du šimtus ilgų ir trumpų kalbų. Jis dalyvavo 20 komisijų, pirma išreikalavęs, kad mažosios valstybės būtų atstovaujamos visose komisijose. Jis lakstė iš vienos posėdžių sale. į kitą, lydidas padusiusį savo patarėjų. Jei reikalavo iš karto dalyvauti dviejose komisijose, jis pasirinkdavo tą, kurioje kova turėjo būti sunkesnė. Jis padarė 38 naujus pasiūlymus, o pravedė 20.

Dabar Paryžiuje, matydamas, kaip Dr. Evattas jau pirmą konferencijos dieną pakilo į tribūną, vienas JAV delegatas išsigandęs sušuko:

— Jis vėl pradeda San-Francisko mūšį!

Atrodo, neklysta. Liuksemburgo rūmuose Evattas jaučiasi, kaip žuvis vandenyje. Jis mėgsta fotografus. Tiktai jam patiko „Life“ parašė pō jo fotografija „Vienintelis San-Francisko konferencijos didvyris“. Kiekviena dieną jis turi savo spaudos konferenciją.

— Aš jus sukvičiau, — sako jis žurnalistams, — dėlto, kad aš manau, jog visas pasaulis turi žinoti, kas čia dedasi.

Iš visų valstybių jis labiausiai mėgsta Prancūziją. Jis mėgsta prancūzų tapybą ir vyną. Mėgsta taip pat visa, kas amerikoniška (jo žmona amerikietė) išskyrus JAV užsienio politiką. Iš tikrųjų, jis su tam tikru nepasitikėjimu žiūri į visus didžiuosius.

— Rusija spiauna į mus — pareiškė jis San-Francisko.

Užtat mažieji jį labai mėgsta.

— Jūs esate pati drąsa, — pasakė vieną dieną vienas čekų delegacijos narys. — Bet kur yra Australija? — Šiuo klausimu jis lyg norėjo pasakyti, kad bepigū Evattui būti tokiam drąsiam, nes jo kraštas yra toli nuo ringo, kur grumiasi kolosai.

Mažųjų tautų teisių čempionas dabar Paryžiuje užvedė kovą ypač trijuose frontuose:

1. Nutarimai turi būti priimami paprasta balsų dauguma. Vienuolikos tautų nutarimas, nors jos būtų ir patios mažiausios, turi pasidaryti pasaulio įstatymu.

2. Visi posėdžiai turi būti vieši.

3. Visos tautos turi būti reprezentuojamos visose komisijose.

„Varpas“

LIETUVIŲ STUDENTŲ ATSISAUKIMAS ITALŲ SPAUDOJ

Lietuvių studentų atsivovybės Vokietijoj 2.500 lietuvių studentų vardu parašytas atsisaukimas į pasaulio studentiją Italijoj rado platų atgarsį. Kai kurie laikraščiai jį persispausdino ir pareiškė simpatijų lietuviams studentams.

Lietuvių studentų atstovybė Italijoj iš savo pusės jį atspausdino ir išsiuntinėjo visiems italų universitetams, studentų korporacijoms ir kitų aukštųjų mokyklų mokytojų.

Mokytojų kursai Seedorffe

Zinomas kalbininkas Petras Būtenas, gyvendamas išeivijoje, šalia savo kitų darbų, yra iniciatorius labai naudingo mūsų mokykloms darbo.

„Lietuvos valstybės mokytojų kadras šio nuožmaus karo ir jo neigiamųjų padarinių jau nuo 1940 m. vasaros visai išretintas. O tauta ir valstybė be savo gerų mokytojų ir jo būtinųjų skaitčiaus šviesiau negali gyventi...“

... Todėl mokytojų kadrai bent kiek papildyti buvo ir bus rengiami ir mokytojų kursai — šiais žodžiais pradėjęs, P. Būtenas rašė apie Mokytojų Kursus Flensburgo kolonijos metraštyje „Dienos be Tėvynės“.

Jau su nemažu patyrimu šioje srityje ir ta patia energija ėmėsi P. Būtenas organizuoti ir antruosius kursus, šiuokart jau perikėlęs gyventi Seedorfo lietuvių stovyklon. Čia, pritarus Unrai ir L. T. B. Komitetui, padedant ir artimai bendradarbiaujant Svetimo Sekcijos pirmininkui A. Kasperavičiui, baigti visi organizaciniai darbai ir rugpjūčio mėn. 8 d. pradėtas darbas.

Kursininkų įsirašė viso 38 asmenų, iš kurių 15 iš kitų stovyklų. Kursininkų sastatas rimtas. Priimtųjų cenzas buvo nustatytas toks: 4 gimnazijos klasės arba tolygus mokslas. Kursininkų tarpe vyrauja vyrai (Flensburge vyravo moterys). Kursai truks aštuonius mėnesius, panašiai kaip ir Flensburge. Kursuose bus dėstoma iš viso apie 40 dalykų, iš jų 22 specialiojo lavinimosi ir 18 bendrojo lavinimosi. Praktika bus atlie-

kama vietinėje pr. mokykloje. Baigusiems šiuos kursus suteikiamos Lietuvos pr. mokyklos jaun. mokytojo teisės, išduodant pažymėjimą, patvirtintą Svetimo Įgaliotinio. Be to, įstodami į kursus kursantai turėjo pasizadėti būtinai dvejus metus dirbti mokykloje: vienerius išeivijoje ir kitus Lietuvoje. Tai yra lyg ir savotiškas kompensacijos reikalavimas už įdėtą lektorių ir kursų vadovybės darbą, paruošiant ir pravedant kursus. Viso kursuose dėsto 25 lektoriai, daugiausia dirbantieji viet. gimnazijoje. Kursų vedėju lektorių taryba vienbalsiai išsirinko kursų organizatorių P. Būteną. Antrąją kursų laidą P. Būtenas pradėjo su didesniu būriu. Būtų gražu, jei visi jie,

„Romuvos“ dramos trupė pradėjo darbą

Bevartydami Vokietijoje gyvenančių lietuvių kultūrinę kroniką rasime, kad ši trupė, kaip jos vadovas ir režisierius Pr. Zenkevičius sako, savo darbo užuomazgą pradėjo Wuerzburge 1945 m. rudenį. Mažas būrelis jaunų entuziastų, susispietęs prie senesnių, jau turinčių šioje srityje patyrimą žmonių, bloko rūsyje mokėsi pirmą scenos žingsnį žengti.

Kukliai, nieko ypatingo stovyklos visuomenei nežadėdami ir jokių reikalavimų nestatydami, čia klūpdami, čia vėl pasikeldami ir pasitaikančias kliūtis nugalėdami, 1946 m. sausio 5 d. savo darbą vainikavo pirmąja premjera, Petro Vaičiūno drama „Sudrumstąja ramybe“.

Tas pats mėgėjų kolektyvas, šiek tiek pasikeitusios sudėties, vasario 16 d. išva-

MIUNCHENO RADIJAS KVIETĖ NEGERTI NUODŲ

Miunchenas. Erlangeno vaistinė pardavė vienam klientui per klaidą arsenijaus nuodų. Pastebėjusi klaidą vaistinės vadovybė kreipėsi į Miuncheno radiją, prašydama įspėti pirkėją. Įspėjimas buvo skaitomas per Miuncheno radiją 15 minučių laikotarpy. Kaip paaiškėjo, pirkėjas įvykustą klaidą sužinojo dar laiku ir „vaistų“ negėrė.

Ištvėrę savo pasiryžime, papildytų taip negausią mūsų pr. mokyklos mokytojų šeimą, kurios likimu P. Būtenas pirmasis išeivijoje susirūpino. Jis jau turi ir konkrečių vaisių: 14 jaunų pr. mokyklos mokytojų padidejo. Tai pirmosios Mokytojų Kursų laidos vaistai Flensburge. S. N.

karšė vėl pasirodė su nauja premjera — S. Ciurlionienės drama „Aušros Sūnumis“.

Ši trupė, davusi Wuerzburge du pastatymus: P. Vaičiūno „Sudrumstąja ramybe“ ir S. Ciurlionienės „Aušros sūnum“, išvyko gastrolių ir aplankė daug lietuvių stovyklų, kur tiek vietos visuomenės, tiek žinomų kritikų spaudos skiltyse buvo gana teigiamai įvertinta.

Tolesniam ir sėkmingesniajam trupės darbui buvo reikalingos geresnės darbo sąlygos, todėl jis iš Wuerzburgo turėjo išsikelti ir įsikurti Fellbache, kur, papildytas naujomis aktorijū jėgomis, išėjo į gyvenimą kaip „Romuvos“ dramos trupė.

Ši dramos trupė Fellbache jau davė vieną pastatymą, būtent, P. Vaičiūno antram pastatymui — S. Ciurlionienės „Aušros sūnums“. (Abu pastatymai atnaujinti).

Fellbacho lietuvių „Romuvos“ dramos trupė pasirinktas kelias yra aiškus lietuviškas, kuriuo jie yra pasiryžę ir toliau žengti. Išjungiama ir trupė naujomis jėgomis ir toliau bus varomas studijos darbas. Dėl naujų pastatymų jau tariamasi su režisieriais. Bet apie tai savo laiku.

Kaip nauja dramos teatro žvaigždė iškilo ponija Dainienė, užsirekomendavusi kaip gabi dramos aktorė (Lietuvoje ji buvo operos aktorė). Siems pastatymams dekoracijas piešė dail. Česlovas Janušas.

Lietuvių „Romuvos“ dramos trupės vadovu ir režisieriumi Pr. Zenkevičiui, sukūrusiam naują vertingą meno vieneta, linkime sėkmės ir ryžto toliau eiti pasirinktu keliu, o lietuvių visuomenė pasiilka ilgėdamasi ir laukdama naujų pastatymų, gastrolių. Vytautas Kasėnas.

Mintis

Thought • Lithuanian Daily Newspaper • Permitted by UNRRA Team 155 • Atsakingasis redaktorius ir leidejas J. Vasaitis • Eina kasdien be šventadienių • Memmingenas, Airport, Baltic Camp • Prenumerata mėn. 10 RM • Atskiras numeris 40 pt. • Konto: Volksbank Memmingen e. G. m. b. H. Memmingen (Bayern) Nr. 9140 • Spausdina Druckerei- und Verlagsgenossenschaft e. G. m. b. H., Memmingen (Bayern).

AIRIAI GLOBOJA VOKIEČIŲ VAIKUS

Londonas. Ateinančią savaitę 40 vokiečių vaikų iš britų zonos yra išvežami į pietinę Airiją, kurioje jie pasiliks pas airių šeimą iki maitinimo būvis britų zonoje pagerės. Airių raudonasis kryžius tokiu būdu ketina paremti apie 500 dėl per menko maitinimosi nusilpusių vokiečių vaikų.

VOKIEČIŲ VAIKAI AIRIJOJE

Londonas. Iš šiaurinės Paryžės didmiesčių 114 vokiečių vaikų sekmadienį iš Diuseldorfo išvažiavo į Airiją. Juos aplankė civilinis komisaras ir įsitikino jų sveikatos būviu. Vaikus išlydėjo vokiečių gailėstingosios sesutės. Pirmas savaitis vaikai praleis vaikų bendrabučiuose, o paskum bus išskirstyti po airių šeimas.

NAUJA POPIEZIAUS AUKA LIETUVIAMS TREMTINIAMS

Popiežius Pijus XII birželio mėn. nuo karo nukentėjusiems lietuviams paaukojo 34.800 šveivarų frankų. Tai jau kelinta popiežiaus auka šiam reikalui.

LIETUVIAI INDOKINJOJ

Keletas lietuvių tremtinių yra įstoję į Prancūzijos svetimąlių legijonus ir jau su jais atsidūrė Indokinijoje. Iš Saigono rašytais laiškais jie kreipėsi į JAV lietuvių laikraščių redakcijas, prašydami siusti jiems lietuviškos spaudos, kurios taip esą išsilgę.

LIETUVOS PARTIZANŲ DAINA

Lietuvoje dabar esanti labai populiarė ši paprastutė, liaudiška, bet nuosirdi dainelė, išreiškianti visas dabar Lietuvoje vyraujančias nuotaikas. Ją dainuoja partizanai ir kitas patriotiški jaunimas.

„Palinko liepa šalia kelio,
Pravirko motina sena: —
Sūneli, Tėvynė Tave šaukia
Ir vėl bus laisva Lietuva.
O jeigu mirsiu už tėvynę,
Už brangų vardą mūsų šalies, —
Mergaitė, papuoški mano kapą,
Baltais akacijų žiedais“.

Tuo tarpu oficialiai Lietuvos chorai verčiami dainuoti šią tarybinę dainušką, kurioj „atsiskaitoma“ su pabėgėliais, nors šiaip nemėgstama niekur viešai apie juos kalbėti:

„Negrįs tie laikai, kur praėjo
Ir upės neplauks atgalios —
Išbėgo gauja prispaudėjų
Iš tėviškos mūsų žalios...“

CENTRINIS ITALIJOS LIETUVIŲ KOMITETAS

Gegužės 5 d. Italijoje esantieji lietuviai išsirinko Centrinį Komitetą, kurio tikslas — jungti visus Italijoje esančius lietuvius ir atstovauti bei ginti jų reikalus. Į Komitetą išrinkta: kun. Pava...s, Gabriūnas, Macevičius, Kajanauskas ir St. Lozoraitis jr.